

BOZP – Povinnosti zaměstnavatele a zaměstnance

Určeno jako výchozí podklad pro základní, vstupní a periodické školení:

- **Všech zaměstnanců katedry** kybernetiky FEL ČVUT v Praze přijatých do jakéhokoli pracovního poměru
- **Brigádníků a důchodců** v pracovním poměru (i jen částečném)
- Zaměstnanců pracujících **na dohodu o práci mimo pracovní poměr**
- **Všech ostatních osob**, které se zdržují s vědomím zaměstnavatele **na pracovišti** (při pracovních návštěvách delších než 5 kalendářních dní!)

Jedná se jen o minimální, ze zákona nutný rozsah povinného školení BOZP!

To, že školený byl s podklady seznámen a že výkladu (písemnému či ústnímu) porozuměl, **stvrdí svým podpisem** do formuláře „**Záznam o proškolení**“ (na sekretariátu katedry kybernetiky FEL ČVUT v Praze).

1) Základní právní podklady školení BOZP vymezuje:

- Ústava české republiky - Listina práv a svobod čl. 28, 29 a 31.
- Směrnice Rady Evropských společenství „O provádění opatření ke zvýšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci“ 89/331/EEC, čl. 6, 7, 10, 12.
- **Občanský zákoník** – dále jen OZ.
- **Zákoník práce** – dále jen ZP.
- **Vyhlášky Sbírky zákonů** vydaných Českým úřadem bezpečnosti práce.
- **České normy** z oblasti bezpečnosti práce a bezpečné konstrukce zařízení a strojů

2) Obecné povinnosti plynoucí ze zaměstnaneckého poměru

- **Každý je povinen si počínat tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a na životním prostředí.** - § 415 OZ
- **Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.**
- **Každý zaměstnanec je povinen dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost**, o své zdraví i o bezpečnost a zdraví všech osob, kterých se bezprostředně týká jeho jednání, případně opomenutí při práci.

Znalost předpisů a požadavků zaměstnavatele k zajištění BOZP je nedílnou a trvalou součástí kvalifikačních předpokladů zaměstnance § 420 OZ

- **Při nástupu do práce, před jakoukoliv pracovní činností, musí být každý zaměstnanec řádně seznámen s právními a ostatními předpisy k zajištění BOZP a vnitřními předpisy zaměstnavatele, jež musí při práci dodržovat. Potvrdí to svým podpisem.** Zaměstnavatel je povinen zajistit BOZP zaměstnanců i všem osobám které se s jeho vědomím zdržují na pracovišti, s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví. - § 132 ZP

Zaměstnanec je povinen zejména: (§§ 415, 420 OZ, §§ 35, 73, 74 a 135 ZP)

- **nepožívat alkoholické nápoje** a neaplikovat jiné **návykové látky** na fakultě a v pracovní době i mimo ni, nevstupovat pod jejich vlivem na pracoviště katedry.
- **dodržovat striktní zákaz kouření** ve všech prostorách ČVUT, tedy i katedry kybernetiky.
- **podrobit se na pokyn vedoucího pracoviště zjištění, zda není pod vlivem alkoholu** nebo jiných návykových látek.

- oznamovat vedoucímu **nedostatky a závady** na katedře, které by mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví při práci, a podle svých možností se účastnit na jejich odstraňování;
- bezodkladně **oznamovat** svému nadřízenému svůj **pracovní úraz**, pokud mu to jeho zdravotní stav dovolí, a pracovní úraz jiné osoby, jehož byl svědkem, a spolupracovat při vyšetřování jeho příčin,
- Na **pracovišti se zvýšeným rizikem** (laboratoře katedry, práce pod napětím apod.) **nesmí pracovník pracovat osamoceně** bez dohledu dalšího zaměstnance, pokud není jeho ochrana zajištěna jinak.

Povinnosti zaměstnavatele: (§ 133, 134 ZP – BOZP)

- **nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával práce**, jejichž výkon by **neodpovídal jeho schopnostem**, a zdravotnímu stavu a způsobilosti,
- je povinen zajistit, aby **pracoviště odpovídala bezpečnostním požadavkům** a hygienickým limitům – zejména aby byla řádně osvětlena, měla stanovené mikroklimatické podmínky – objem vzduchu, větrání, vlhkost, teplotu a zásobování vodou, a aby byla zajištěna pravidelná údržba, úklid a čištění
- **výrobní a pracovní prostředky a zařízení** (PC apod.) musí být pravidelně a řádně **udržovány, kontrolovány** a revidovány
- musí zajistit zaměstnancům **poskytnutí první pomoci v případě potřeby**
- zaměstnavatel je povinen **vyšetřit příčiny a okolnosti pracovního úrazu** za účasti zaměstnance, bezpečnostního technika a odborového orgánu. Je povinen ho ohlásit a vést o něm evidenci,
- musí zajistit dodržování **absolutního zákazu kouření na celém pracovišti**.

3) Bezpečnost práce s elektrickým zařízením - obecně

Každý zaměstnanec či dlouhodobý host musí získat alespoň nejnižší kvalifikaci, a to je podle Vyhl. č.50/78 Sb: **§ 3 - PRACOVNÍCI SEZNÁMENÍ**. Tím se stává osobou pouze seznámenou se základními předpisy o zacházení s elektrickým zařízením a upozorněné na možné ohrožení elektrickým proudem.

Dovolené činnosti pracovníka pouze „seznámeného“ podle §3 Vyhl. č.50/78 Sb:

- Tito mohou samostatně **obsluhovat pouze elektrická zařízení malého napětí** (do 50V) a nízkého napětí (do 1 kV), ale jen tehdy, nelze-li se při běžné obsluze dotknout částí pod napětím,
- mohou **zapínat a vypínat zařízení vypínačem, zasouvat vidlice do zásuvky**, přemísťovat spojovací šňůry a ve vypnutém stavu vyměňovat žárovky, pojistky, atd.
- **ve vypnutém stavu** mohou vykonávat **udržovací práce bez rozebírání nástrojů** (čištění suchou cestou),
- **bezpečná vzdálenost** od nekrytých, živých částí do 1 kV nejméně 1 metr.

Hrozící obecná nebezpečí:

- **úraz** elektrickým proudem (přímí dotyk)
- **požár** (většinou od elektrického zásahu / zkratu)
- **výbuch** (většinou od elektrického zásahu / zkratu)

Zakázané činnosti:

Pracovníci jen „seznámení - podle § 3, Vyhl. č.50/78 Sb.“ mají sami zakázáno:

- **dotýkat se elektrických zařízení vlhkými částmi těla,**
- **čistit povrch** elektrických zařízení **mokrou cestou,**
- **opravovat** elektrické spotřebiče a rozvody,
- **pracovat na živých částech** elektrického zařízení,
- používat elektrická zařízení, u nichž je podezření z poškození,
- přemísťovat elektrické spotřebiče připojené k síti (počítače, elektrické psací stroje, kalkulačky atd.) pokud spotřebiče pro takové použití nejsou určeny (elektrické ruční nářadí).

Povinností pracovníků

seznámených - podle § 3, Vyhl. č.50/78 Sb.“ je při obsluze elektrického zařízení:

- **seznámit se s dokumentací zařízení** - návody, předpisy, normy,
- **dbát příslušných návodů** a instrukcí k používání, předpisů a norem,
- dbát na to, aby **zařízení nebylo nadměrně přetěžováno**, nebo jinak poškozováno,
- **při podezření na nesprávnou funkci nebo stav** zařízení (poškození izolace, zápach po spálenině, neobvyklý chod - hluk, nárazy, bručení, trhavý rozběh, nadměrné oteplení, jiskření, brnění) je nutno zařízení **IHNED VYPNOUT** a závadu ohlásit správci elektrického zařízení nebo nadřízenému,
- při zjištění výskytu **STATICKE ELEKTRINY upozornit** ihned odpovědnou osobu (provozního elektrikáře, bezpečnostního technika, vedoucího katedry).

POVINNOSTÍ VŠECH NA KATEDŘE JE VŽDY VYPNOUT VŠECHNY SPOTŘEBIČE + VYTÁHNOUT JEJICH PŘÍVODY ZE ZÁSUVKY – a to před každým delším opuštěním místnosti (varné konvice, lokální PC, notebooky, tiskárny, apod.)

4) Pracovní úraz, evidence a registrace, odškodňování

Definice pracovního úrazu: (Vyhl.č. 110/75 Sb. § 2, ZP § 190)

- Za **pracovní úraz** se považuje jakékoliv poškození zdraví nebo smrt, které byly pracovníkovi způsobeny nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením vnějších vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s nimi, trvá-li pracovní neschopnost nejméně jeden den mimo den úrazu.
- **Nemoci z povolání** jsou nemoci uvedené v právních předpisech o sociálním zabezpečení, jestliže vznikly za podmínek tam uvedených, ne však náhle.

Přímá souvislost úrazu s plněním pracovních úkolů: (108/94 Sb. §§ 26, 27)

- Jednalo-li se o práce vyplývající z pracovního poměru, úkony během práce obvyklé nebo nutné k zahájení nebo ukončení činnosti,
- zdravotní vyšetření na příkaz zaměstnavatele, ošetření při první pomoci včetně cesty tam i zpět na pracoviště,
- školení organizované zaměstnavatelem,
- činnost na podnět odborové organizace, ostatních zaměstnanců nebo z vlastní iniciativy, není-li na ni potřeba zvláštního oprávnění nebo není-li přímo zaměstnavatelem zakázána.

Za souvislost s plněním pracovních úkolů se však NEPOVAŽUJE:

- cesta do zaměstnání a zpět,

- stravování jakéhokoliv typu (svačina, oběd apod.),
- lékařské ošetření nebo vyšetření včetně cesty tam a zpět, pokud ovšem není konáno v objektu zaměstnavatele, nebo na příkaz zaměstnavatele.

Evidence a registrace pracovních úrazů: (Vyhl.110/75 Sb., § 3).

ÚRAZ je nutno ihned HLÁSIT vedoucímu katedry resp. na jejím sekretariátu !

EVIDENCE úrazu

- postačuje jen při úrazech, kdy **nebyla způsobena pracovní neschopnost**, nebo tato byla kratší než jeden den,
- úraz je nutno v každém případě **zapsat do KNIHY ÚRAZŮ** pro případné dodatečné sepsání záznamu o úrazu.

REGISTRACE úrazu

- pro **odpovědné a spolehlivé zjištění příčin** a všech dalších okolností vzniku pracovního úrazu - je povinen zajistit ji **VEDOUcí PRACOVNÍK** – vedoucí katedry kybernetiky
- **sepsání záznamu o pracovním úrazu** podle výsledků zjištění - zajistí do dvou dnů vedoucí katedry

ODPOVĚDNOST za pracovní úraz a nemoc z povolání: (§ 190 ZP)

- zaměstnavatel je povinen nahradit škodu vzniklou při pracovním úrazu a nemoci z povolání, i když dodržel povinnosti vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP, pokud se odpovědnosti nesprostí podle § 191 ZP.

Zproštění se odpovědnosti zaměstnavatele: (§ 191 ZP)

a) úplné zproštění odpovědnosti zaměstnavatele:

- **zaměstnanec porušil právní nebo ostatní předpisy k zajištění BOZP**, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalosti a dodržování byly soustavně kontrolovány,
- škodu si **zaměstnanec způsobil v opilosti nebo pod vlivem jiných návykových látek**, zaměstnavatel nemohl škodě zabránit a tyto skutečnosti byly jedinou příčinou škody,

b) částečné zproštění odpovědnosti zaměstnavatele:

- **porušení předpisů bylo pouze jednou z příčin,**
- opilost či užití návykových látek bylo pouze jednou z příčin,
- zaměstnanec si **počínal v rozporu s obvyklým způsobem jednání, ale neporušil předpisy**. Jednal lehkomyšlně a přitom si musel být vzhledem ke své kvalifikaci a zkušenostem vědom že si může způsobit újmu na zdraví. V tomto případě se určuje část škody, kterou nese zaměstnanec podle míry zavinění. (Zaměstnavatel hradí alespoň 1/3).

Rozsah odškodnění pracovního úrazu a nemoci z povolání: §§ 193-203 ZP

- a) **ztráta na výdělku** (§ 193 - 195 ZP): je hrazen rozdíl mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a plnou výší nemocenského,
- b) **bolest a tíženi společenského uplatnění** (§ 196 ZP, Vyhl. MZ 440/01 Sb.) Bodové ohodnocení provede lékař. Hodnota bodu je 150 Kč (stav 2006).
- c) **účelně vynaložené náklady spojené s léčením, zemřel-li zaměstnanec**
 - léčení neuhrazené z nemocenského,

- pohřeb,
 - výživa pozůstalých, atd. (§ 197 - 203 ZP)
- d) věcnou škodu (§ 187 ZP)**
- obecná odpovědnost,
 - musí se prokázat souvislost s úrazem,
 - organizace neodpovídá za případnou škodu na vozidle použitém bez jejího souhlasu.